

ساده زیستی، نوع دوستی و رعایت اخلاق اجتماعی؛ سه مؤلفه سیره اجتماعی امام حسن(ع)

عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی با اشاره به جایگاه ویژه سیره اجتماعی امام حسن مجتبی(ع) گفت:

عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی با اشاره به جایگاه ویژه سیره اجتماعی امام حسن مجتبی(ع) گفت: شناخت و بازخوانی سیره اجتماعی امام حسن مجتبی (ع) می تواند الگویی برای سبک زندگی فردی و اجتماعی امروز ما باشد؛ الگویی که بر پایه ساده زیستی، نوع دوستی و رعایت اخلاق اجتماعی شکل گرفته است.

به گزارش خبرنگار ایکن، حجت الاسلام والمسلمین علی اکبر ذاکری، استاد حوزه و دانشگاه امروز پنجشنبه ۳۰ مردادماه در سلسله نشست های سبط النبی با حضور اساتید حوزه و دانشگاه که با موضوع «سیره اجتماعی امام حسن مجتبی (ع)» در پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی برگزار شد، در تبیین ابعاد مختلف سیره اجتماعی امام حسن مجتبی (ع) با اشاره به مفهوم «سیره» اظهار کرد: سیره در واقع مجموعه رفتار، اعمال و روش زندگی معصومین (ع) است. همان گونه که سنت به سه بخش قول، فعل و تقریر تقسیم می شود، سیره نیز ناظر به رفتار و کنش عملی ائمه (ع) است؛ چه عملی که خود انجام داده باشند و چه عملی را که در حضورشان انجام گرفته و مورد تأییدشان واقع شده باشد.

وی افزود: بحثی میان علما مطرح بوده که آیا یک عمل واحد از سوی معصوم(ع) می تواند عنوان «سیره» بگیرد یا نیازمند تکرار است؟ شواهد تاریخی نشان می دهد که حتی یک عمل واحد نیز به عنوان سیره مورد استناد قرار گرفته است و بر همین اساس، بخش هایی از سیره اجتماعی امام حسن مجتبی(ع) در منابع تاریخی و روایی ذکر شده و حتی برخی موارد آن مبنای احکام فقهی نیز قرار گرفته است.

عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی با تأکید بر اینکه سیره اجتماعی دارای ابعاد متنوعی است، بیان کرد: بخشی از آن مربوط به رفتار با مسلمانان، بخشی مربوط به تعامل با دشمنان و مخالفان، و بخشی دیگر مرتبط با خانواده و سبک زندگی فردی و اجتماعی است و در واقع، اخلاق و شیوه برخورد ائمه (ع) با جامعه را می توان در قالب سیره اجتماعی تبیین کرد.

وی خاطرنشان کرد: امام حسن مجتبی(ع) در خانواده ای رشد یافتند که توجه به دیگران و اولویت دادن به رفع مشکلات مردم، از شاخصه های اصلی آن بود و ایشان در محیطی تربیت شدند که نگاه به جامعه و مردم، فراتر از توجه به خود و منافع شخصی بود.

حجت الاسلام والمسلمین ذاکری ادامه داد: نمونه روشن این تربیت را می توان در رفتار حضرت زهرا (س) مشاهده کرد. نقل شده است که امام حسن (ع) در کودکی می دیدند مادرشان شب ها در دعا ابتدا برای دیگران دعا می کنند و هیچ گاه دعای خود را با خواسته های شخصی آغاز نمی کنند و وقتی از ایشان پرسید که چرا برای خود دعا نمی کنید، حضرت زهرا (س) پاسخ دادند: «یا بُنّی، الجار ثم الدار؛ ای فرزندم، نخست باید به فکر همسایه بود، سپس به فکر خانه خود.»

وی تصریح کرد: این پاسخ نشان می دهد که بنیان فکری و تربیتی امام حسن (ع) و دیگر ائمه اطهار (ع) بر اساس توجه به جامعه و اولویت بخشیدن به نیاز دیگران شکل گرفته است؛ رویکردی که بعد ها در سیره اجتماعی امام حسن (ع) به وضوح دیده می شود.

حجت الاسلام والمسلمین ذاکری تأکید کرد: شناخت و بازخوانی سیره اجتماعی امام حسن مجتبی (ع) می تواند الگویی برای سبک زندگی فردی و اجتماعی امروز ما باشد؛ الگویی که بر پایه ساده زیستی، نوع دوستی و رعایت اخلاق اجتماعی شکل گرفته است.

مهربانی و دقت در برخورد با دیگران از خردسالی تا بزرگسالی

عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی با اشاره به نمونه های متعدد سیره اجتماعی امام حسن مجتبی(ع) گفت: رفتار های مهربانانه و دقیق آن حضرت از خردسالی شکل گرفته بود و حتی در تعامل با همسایگان و غیرمسلمانان نیز بر پایه رفت و اخلاق حسنه قرار داشت.

حجت الاسلام والمسلمین ذاکری ادامه داد: سیره اجتماعی امام حسن مجتبی (ع) از دوران کودکی آغاز شده و نمونه های

زیبایی از آن در منابع تاریخی ثبت شده است. ایشان و برادر کوچکترشان، امام حسین (ع)، وقتی کودک بودند، مشاهده کردند پیرمردی در حال وضو گرفتن است، اما وضوی او کامل و صحیح نیست و طبیعی بود که برخی کودکان در چنین شرایطی به سادگی به ایراد گرفتن بپردازند، اما امام حسن و امام حسین با تدبیری شایسته، ابتدا خودشان وضو گرفتند و از پیرمرد خواستند دآوری کند که وضوی کدام یک از آنها درست تر است.

استاد حوزه علمیه قم ادامه داد: این اقدام خردسالان سبب شد پیرمرد نه تنها ناراحت نشود، بلکه درس گرفت و تشکر کرد، زیرا متوجه شد اشکال از وضوی خودش بوده و نه کودکان. این نمونه نشان دهنده تربیت مبتنی بر اخلاق و توجه به دیگران در مکتب ائمه است؛ برخوردی که هم آموزنده و هم موجب حفظ احترام طرف مقابل بود.

وی افزود: نمونه های دیگری از سیره اجتماعی امام حسن مجتبی (ع) در تعامل با همسایگان و دیگران نیز ثبت شده است. از جمله، نقل شده است که حضرت برای همسایه ای نیازمند ۲۰۰۰ درهم بخشید و حتی در برخورد با همسایه ای یهودی، که فاضلاب منزل خود را به خانه امام هدایت کرده بود، با مهربانی و رافت رفتار کردند.

حجت الاسلام والمسلمین ذاکری توضیح داد: وقتی همسر آن مرد یهودی برای عذرخواهی آمد، امام حسن (ع) با سخاوت و خوش رفتاری برخورد کردند و یادآوری کردند که پیامبر (ص) دستور داده اند همسایه، حتی اگر غیرمسلمان باشد، گرمی داشته شود. این برخورد مهربانانه و رؤفانه حضرت باعث شد آن فرد یهودی به اسلام گرایش پیدا کند.

عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی تأکید کرد: این نمونه ها نشان می دهد که سیره اجتماعی امام حسن مجتبی (ع) تنها محدود به مهربانی و کمک به نیازمندان نیست، بلکه شامل آموزش غیرمستقیم، حفظ حرمت افراد و برخورد عادلانه و محترمانه با همه انسان ها، حتی غیرمسلمانان، نیز می شود.

بخشش و کمک به دیگران از دوران جوانی تا امامت

حجت الاسلام والمسلمین ذاکری با اشاره به کرامت و بخشش امام حسن مجتبی (ع) گفت: این بخشش ها تنها محدود به دوران امامت نبود و حتی در دوران خلافت امیرالمؤمنین علی (ع) نیز نمونه های زیبا و ماندگار آن ثبت شده است.

وی در توضیح سیره کریمانه امام حسن مجتبی (ع) گفت: یکی از ابعاد برجسته رفتار اجتماعی امام، کرامت و سخاوت ایشان بود که شامل کمک به دیگران و رفع نیازمندی های مالی آنها می شد. این ویژگی حضرت تنها در دوران امامت شکل نگرفت، بلکه از دوران زندگی ایشان در کنار پیامبر (ص) و در دوران خلافت امیرالمؤمنین علی (ع) نیز ادامه داشت.

استاد حوزه و دانشگاه افزود: در دوران خلافت امیرالمؤمنین علی (ع) نیز وقتی مقرر شد اموال بین نیازمندان تقسیم شود، امام حسن علیه السلام سهم خود را با سخاوت به نیازمندان اختصاص داد. حتی افرادی که خود ثروتمند بودند، مانند اشعث بن قیس کندی، این هدایا را دریافت کردند، بدون آنکه امیرالمؤمنین یا فرزندشان از آن کوتاهی کنند.

عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی بیان کرد: این سیره نشان می دهد که امام حسن علیه السلام نه تنها اهل بخشش و کمک مالی بود، بلکه این کرامت با پشتوانه تلاش، کار و استفاده صحیح از منابع اقتصادی همراه بود؛ الگویی که پیروان اهل بیت می توانند در زندگی فردی و اجتماعی خود پیاده کنند.